

Другі фронт мастацтваў

Б.Пятровіч

ПІЛІПІКІ

Мінск
«Галіяфы»
2009

«Піліпікі» – нізка аповедаў Б. Пятровіча. Назва яе паходзіць ад імя галоўнага героя Піліпа, якога аўтар прымушае рабіць і думаць тое, што звычайна ня робіць і ня думает звычайны чалавек. Да першай публікацыі «П.» аўтар даў такі каментар: «П.» пісаліся ня жартам, не ўсур'ёз і ня дзеля выпендрону. Яны проста пісаліся. А таму не задавайце пытаньня: а навошта яны напісаныя? Ні мне, ні сабе. Бо ўсё, што ніжэй гэтых словаў, ня вартае нават гэтых словаў».

(З навыдадзенага яшчэ энцыклапедычнага даведніка).

***

Піліп съсек дрэва. А яно ня падае. Зачапілася галінамі за суседзяў і стаіць.
Піліп пахістаў яго, адвёў ад пня – вісіць. Ня падае.

Ноччу быў моцны вецер. Піліп прыйшоў да дрэва назаўтра ранкам. Дрэва ляжала выпрастаўшыся на зямлі.

Піліп абсек сучча. А дрэва і кажа:
– А ну прычапі назад!

***

Стрэльба ў Піліпа заўсёды вісела на съцяне. Незараджаная. А каб яна раз у год ня выстраліла, Піліп заломваў яе напалам. А на выпадак, калі ўсё ж такое здарыцца, руля была скіраваная ў столь.

Аднойчы ўвечары прыйшоў Піліп з працы дамоў, а ў бетоннай столі шчарбіна, быццам нехта ў яе добры зарад шроту ўсадзіў. Вось тады і паверый Піліп, што мы не адны ў Сусьвеце, а, мажліва, і на Зямлі.

***

Піліп пісаў ліст бацькам у іншы горад. І так яму захацелася замест кропкі ў канцы апошняга сказу паставіць коску, што ён ня вытрымаў і паставіў.

А потым доўга сядзеў і думаў: што б гэта яшчэ дапісаць?

Так, не дапісаўшы нічога, ён і адаслаў ліст з коскаю ў канцы.

Праз тыдзень, з лістом у руках, прыехаў да Піліпа бацька – школьнага настаўніка.

– Сынок, – абрадавана сказаў ён, убачыўшы Піліпа, – а мы з маці падумалі, што цябе... забілі...

– З-за коскі, – здагадаўся Піліп.

– З-за яе, заразы, – адказаў бацька і замоўк, замілавана гледзячы на сына.

***

Піліп сустрэўся на вуліцы з прэзідэнтам. Былым, хоць і першым. Нос у нос. І не разьмінуцца ім: зълева лужына і справа лужына.

Піліп падскочыў, каб прэзідэнт прашмыгнуў пад ім, ды той не здагадаўся: стаіць, як укананы. І ні ўзад, ні ўперад.

Так і не разьмінуліся.

***

Шаснаццаціпавярховік стаяў на гары (узгорку) і быў самым высокім будынкам у горадзе. Піліп захацеў пасяліцца ў ім на апошнім паверсе. Аказаўся, займаў будынак інстытут паветра. І тады Піліп захацеў працеваць у ім. І ўладкаўся. Прыбіральшчыкам-кур'ерам. З першага паверху ён насіў паперы на шаснаццаты і прыбіраў сходы са сто першай прыступкі да двухсотай.

Узьбегшы на шаснаццаты паверх, ён абавязкова выкройваў хвілінку, каб вызірнуць у вакно. І млела ягоная душа ад птушынага палёту вачэй. А сэрца ад жаху хавалася нідзе ніжэй за калені.

І тады прыгадваў Піліп свой аднапавярховы райцэнтр і шаптаў: «Ці думаў ты, бацька, што сын твой уздымецца так высока!»

***

Лапавухая Неферціці падабалася Піліпу. Ён і так, і гэтак круціў здымак на аркушыку з кнігі пра старажытны Егіпет і не знаходзіў хібаў у ідэальнай жаночай галоўцы. Асаблівае замілаваньне выклікалі аттапыраныя вуши і не-натуральна доўгая шыя.

Толькі гледзячы на Неферціці, Піліп прызнаваўся сабе, чаму гэтак позна ажаніўся: ён шукаў сярод навакольных жанчын свой ідэал. А яго, ідэалу, як вядома, не бывае тады, калі ёсьць ты. Ён альбо ўжо быў некалі, альбо яшчэ будзе. Калі цябе ня будзе...

***

Сярод менскіх мастоў быў у Піліпа адзін любімы. Доўгі такі мост. Праз чыгунку.

Стаяў на ім Піліп і жыцьцём любаваўся. Ня так і часта рабіў ён гэта, але на тым месцы, дзе спыняўся ён заўсёды, асфальт спачатку прагнуўся (так падалося), а потым съцёрся да бетону. Бетон, у сваю чаргу, – да металічных прэнтаў... і іх, урэшце, Піліп адшліфаваў сабою да бляску. Вельмі ж падабалася яму стаяць на гэтым мосьці, менавіта на гэтым месцы.

***

«Жан П'ер... Як гэта будзе па-нашаму? – задумаўся неяк Піліп, – Іван Пятровіч... Не, няхай лепш будзе Жан П'ер...»

***

Больш за ўсё на съвеце Піліп любіў сон. Дакладней ня сон, а сны. Яшчэ дакладней – спаць і бачыць сны. У снах ён быў і самім сабою і некім іншым. Быў героем, але і трапляў у непрыемныя ситуацыі. Неверагодна прыкрыя. Найчасьцей.

Але самае галоўнае, што кім бы Піліп там ні быў і што б з ім ні здарала-ся, у яго заусёды быў шанец прачнуцца.

Піліп прачынаўся, згадваў сон і шчасльва ўсміхаўся столі: вось бы і ў жыцьці так...

***

Піліп стаяў на прыпынку і назіраў, як да шапіку «Саюздруку» падыходзілі людзі і куплялі газеты. Усё больш мужчыны. А жанчыны запыняліся радзей, стаялі даўжэй, нешта выбіралі і ўрэшце набывалі парфуму.

«Вось напішы пра гэта ў насьценгазету ці ў «Савецкую Беларусь», – падумаў Піліп, – дык усе адразу скажуць: жонаненавісьнік...»

***

У тэатры Піліп быў двойчы. У адзін і той жа дзень. Спачатку ранкам, калі набываў билет у касе, а потым – увечары, у зале.

Піліпу больш спадабалася ўвечары. Сядзець было мякка, зручна (гэта ж не ў чарзе, хай і з двух чалавек, стаяць), і ён нават трохі падрамаў. Аднекуль грава музыка, па сцэне хадзілі і бегалі нейкія людзі, нешта гаманілі, спрачаліся між сабою, але Піліп іх ня слухаў.

Ён ведаў, што ў тэатр людзі ходзяць адпачываць. І ён адпачываў...

***

Піліп згвалтаваў жанчыну. Ня тое, каб згвалтаваў, але ўзяў сілаю. Ня тое, каб сілаю, але на ўсе ягоныя просьбы яна аднеквалася. Ня тое, каб аднеквалася-адмаўляла, але і не дазваляла. Ня тое, каб не дазваляла, але руکі ягоныя адпіхвала. Ня тое, каб адпіхвала, але і не падпускала да сябе. Ня тое, каб не падпускала, але адпіхвала. Ня тое, каб адпіхвала, але і не дазваляла да-крануцца. Ня тое, каб не дазваляла, але і згоды не давала... Не давала. І тады Піліп яе згвалтаваў. Ня тое, каб згвалтаваў, але праз пэўны час Піліпу стала сорамна, а жанчына заплакала. Калі яна заплакала, Піліп зразумеў, што правільна зразумеў ейныя аднекваньні ды адпіхваньні. І камень апаў з ягонае душы.

***

Неяк у выхадны, гуляючы па горадзе, Піліп зайшоў у мастацкі музей. Набыў квіток на нейкую выставу ці то нямецкага, ці то ўкраінскага мастацтва.

Піліпу спадабалася, што людзей у зале было няшмат. Значна менш, чымсьці на вуліцы. І тым больш менш (значна менш!) – чымсьці ў любой краме. Людзі паважна хадзілі паўз карціны на сьценах, заклаўшы руکі за сыпіну спыняліся ля якой-небудзь і разглядвалі. Піліп таксама заклаў руکі за сыпіну і спыніўся. Але няўдала. На карціне была намаляваная голая жанчына. Зусім голая, як у кіно бывае. Піліп сумеўся. Ціхенька агледзеўся, ці ня бачыць яго хто-небудзь за гэтакім саромным заняткам. Здаецца, нікому тут да яго не было ніякой справы. Але ўсё адно – няёмка. І Піліп падышоў да іншай карціны.

Яна яму спадабалася. Там было на што паглядзець. На карціне стаяў стол. Са стала зьвісалі дзъве гусіныя шыі, далей на ім ляжала разнастайная садавіна і гародніна. Чаго там толькі ні было: і яблыкі, і груши, і разрэзаны ўпоперак лімон, і вінаград, і дыня, і морква, і капуста, і вішні з чарэшнямі, і гуркі з памідорамі... Словам, усё, што душа (страўнік!) пажадае. Свежае, адборнае, як на выставу. А зьлева ляжаў кумпяк так апетытна адрэзаны, што ў Піліпа сълінкі пацяклі, а справа – вэнджаная рыба, таксама смачна раскладзеная... Піліпу нават падалося, што ён пачуў ейны пахучы водар... Піліп прачытаў назву: «Нацюроморт з гусямі». Запомніў. Адышоўся трохі і зноў вярнуўся да ўпадабанай карціны.

Заклаўшы руکі за сыпіну, прастаяў каля яе Піліп мо гадзіну, знаходзячы ўсё новыя і новыя падрабязнасьці, дакладна вымаляваныя мастаком. Да таго дакладна, што гусі былі як жывыя (у сэнсе – надта падобныя, хоць і забітыя).

Да закрыцьца выставы, як даведаўся Піліп – нашай, беларускай: могуць жа! – пасъпеў ён прывесьці да гэтае карціны сваю жонку, дзяцей, трох сяброў, а потым і цешчу. І ўсім яна (карціна, вядома) вельмі спадабалася.

***

Спачатку пякло сонца. Потым ішоў дождж. Затым выпаў сънег. Сънег растаў. Пякло сонца. Ішоў дождж. Падаў сънег. Раставаў. Пякло. Ішоў. Падаў... І гэтак сорак сем гадоў запар... Прыелася. Абрыдла. Хацелася чаго-небудзь новень-кага, што перабіла б сабою гэту аднастайнасць. Пакуль не заўважалася – не хацелася, а заўважылася – захацелася. Лета пасярод зімы, альбо съне-гу пасярод лета.

Піліп расказаў пра свае назіраныні і звязаныя з імі думкі і жаданыні жонцы.

– Вось натура гарадская, – паўшчувала яго жонка, – а пра ўраджай, які загіне ад замаразкаў ці даждоў ты не падумаў!

Піліпу стала сорамна і пагана-пагана. Сорамна, што і сапраўды пра ўраджай не падумаў, і пагана-пагана, што жонка найперш пра ўраджай падумала.

***

Жанчына, падобная да пляшкі, несла дзьве пляшкі гарэлкі ў руках далікатна, нібы вяла двух дзетак. «Бах-ба-бах!» – пляшкі высылізгнулі на асфальт і разъбліся. Жанчына заплакала па іх, як па дзетках.

«Як па дзетках...» – запала ў душу Піліпу. І ён вырашыў дапамагчы жанчыне. Тая абрадавалася і прапанавала спачатку выпіць.

***

Пчолы выляталі з вулею па адной праз кожныя трыццаць секундаў – засек па гадзінніку Піліп. А вярталіся праз паўгадзіны. Цэлы дзень сядзеў Піліп каля вулею і чакаў, калі скончацца ў ім пчолы. І не дачакаўся. «Значыць, ад зачацьця да нараджэння пчалы праходзіць 30 секундаў, – вырашыў Піліп, – а нараджаюцца яны адразу дарослымі, паўзуць да дзірачкі і – па мёд».

«Вось дзіўнае стварэньне...» – падумаў Піліп пра пчол дома, прыгадваючы свае назіраньні. І напісаў нататку ў газету «Савецкая Беларусія».

***

На шпалах ляжаць было нязручна. На рэйцы яшчэ горш. Тады Піліп лёг на шпалу, а галаву паклаў на рэйку, як на падушку. І адразу заснуў...

***

Прыдумаў аднойчы Піліп показку. Пра прэзідэнта. Хацеў расказаць жонцы, аднак перадумав: не зразумее. Хацеў расказаць сябрам, ды пабаяўся: за-ложаць. Хацеў расказаць простым сустрэчным на вуліцы, але не асьмеліўся падысьці да іх: сорамна. Хацеў запісаць: асадкі не знайшоў, а дзеці якраз у школе былі. Прыйшлі дзеці, ды тут жонка некуды паклікала...

Так і прапала показка – забылася. А шкада: як-ніяк фальклор.

***

Да працы Піліп дабіраўся на аўтобусе. Кожны ранак уціснуцца ў ягонае чэрава – было праблемай. І Піліп вырашыў хадзіць пешкам: а што там – усяго гадзіна хады. З часам яго сталі пазнаваць кіроўцы аўтобусаў і нават сігналіць яму пры сустрэчы. А потым – пачалі спыняцца і падбіраць яго па дарозе. Піліп, як пан, уваходзіў у пярэднія дзвёры і ўсе пасажыры жахаліся: кантралёр зайшоў. І пачыналі корпацца ў сваіх кішэнях ды кайстручках.

Затое, як потым прыемна было бачыць ім, што Піліп таксама скасоўвае квіток: свой, значыцца. І расьцякалася па аўтобусе Па-ва-га, ад якой Піліп толькі чырванеў, быццам чаплялі яму зорку Героя.

***

Піліп хацеў зайсьці ў лякарню, а зайшоў у кнігарню. Памыліўся дзьвярыма, якія былі побач.

У кнігарні Піліпу захацелася набыць кніжку. Ён спачатку і ня думаў купляць яе, але ж надта жаласьліва пазірала на яго жанчына з вокладкі. Піліп узяў кнігу і памкнуўся пайсьці да касы. Але за кнігай паказалася яшчэ адна з такою самаю жаласьліваю жанчынаю. За ёю – яшчэ адна, яшчэ... і ўсе так вымольна пазіралі, што калі браць, дык трэба было ўсіх. Піліп пералічыў адкладзенія на лекі грошы, перамножыў на кошт жанчын і згроб з паліцы ўсе кнігі.

«Няйначай, аўтар...» – падумала касірка і з павагай паглядзела на Піліпа.

– Калі Вам трэба, – сказала яна, – мы можам вынесці ў залу яшчэ. У нас засталося там некалькі дзесяткаў...

– Некалькі дзесяткаў?.. – перапытаў Піліп, – Гэтакіх самых? З жанчынаю?.. – прыкінуў, колькі гэта будзе каштаваць і адмовіўся: – Не, другім разам... Я абавязкова да вас зайду і забяру, усіх забяру...

***

То было так даўно, што Піліп забыўся нават дакладна калі. Але, што важна, не ў дзяцінстве.

Піліп жыў тады ў інтэрнаце. На Крапоткіна. Што таксама важна.

Была ноч. Шэрая менская позьняя ноч. Цымяная, а месцамі і зусім безъліхтарная.

Піліп правёў сваю дзяўчыну, што важна – у Зялёны Луг, які толькі будаваўся, і пешкам вяртаўся дамоў. Важна адзначыць для маладых, што быў то яшчэ такі час, калі можна было съмелася хадзіць па Менску далёка за поўнач і не баяцца нават міліцыянтаў.

Піліпа абміналі пустыя таксоўкі, але ў кішэні ягонай не было ні капейкі.

І вось адна з «Волгаў» з шашачкамі, не пустая – на пярэднім сядзеньні ў ёй сядзела дзяўчына, спынілася сама.

– Сядай, – сказаў таксіст, – падвязу.

Піліп адмовіўся:

– Дзякую, мне тут блізка.

– Бясплатна, – сказаў таксіст.

І Піліп яшчэ рашучай адмовіўся: што-што, а гонару яго тады быў ого-го!

Машына паехала...

Вось і ўсё, што было ў той вечар. Драбяза, а запомнілася. Ня ўсё, што было – запамінаецца, але ўсё, што запамінаецца – было. І няважна, што было і калі, важна, што запомнілася. Бо калі б не запомнілася – яго б не было.

***

У кавярні, за столікам ля вакна, сядзела троє. Піліп стаў чацьвёртым. $3+1=4$, – падлічыў Піліп. Падсьвядома.

Падышоў афіцыянт, узяў заказ. Адзін з тых, хто сядзеў за сталом да Піліпа, устаў і пайшоў у прыбіральню. Засталося троє. ($4-1=3$).

За суседнім сталом таксама сядзела троє. А ўсяго ў кавярні было пяць столікаў. Адзін з іх быў заняты цалкам: за ім сядзела чацьвёра, а за двумя было па два чалавекі. (Усяго: $3+3+4+2+2=14$). Тут вярнуўся той, хто хадзіў у прыбіральню. ($14+1=15$).

Такім чынам, у кавярні было 15 наведнікаў. А ўсяго магло быць 20. ($5\times 4=20$). Пяць крэслаў было пустых ($20-15=5$). Калі лічыць па століках, то гэта выглядала так: $0+1+0+2+2=5$. Пустых.

У сярэднім жа за адным столікам сядзела па тры чалавекі. ($15:3=5$). А не сядзела па аднаму. ($5:5=1$).

Але Піліпавы разьлікі перапыніў новы наведнік, які зайшоў і сеў за столік ля ўваходу-выходу. Трэба было пачынаць спачатку: ($3+1=4$), ($4+4+4+2+2=16$), ($20-16=4$), ($0+0+0+2+2=4$), ($16:5=3,2$), ($4:5=0,8$)...

У гэты момант зайшоў яшчэ адзін чалавек. Піліп пачаў лічыць з ім, але раптам трое устала і выйшла. Піліп вярнуўся ў пачатак падліку. Прынесълі першае. Піліп зьеў. Прынесълі другое. Піліп пачаў яго есьці. Прынесълі трэцяе. Піліп даеў другое, выпіў трэцяе.

Пакуль ён еў сітуацыя ў кавярні істотна зъмянілася. Два столікі наогул былі пустыя. За двума сядзела па аднаму наведніку. І толькі за Піліпавым трое. Значыць, засталося пяцёра. ($0+0+1+1+3=5$).

Піліп разьлічыўся і выйшаў. ($5-1=4$).

***

У час адпачынку Піліп дзень за днём сядзеў перад вакном сваёй кватэры і назіраў за вуліцай. Да прыпынку насупраць падыходзіў аўтобус і набіты людзьмі, ад'язджаў. Дзеци перабягалі вуліцу ў прызначаным месцы і, йшлі ў школу, а потым са школы. Дарослыя перабягалі дарогу абы-дзе блізка перад машынамі і кіравалі да чаргі ля крамы.

«Каторы дзень гляджу і хоць бы адна аварыя», – падумаў Піліп. І тут жа затармазіў імклівы «Мерседэс», завіхляў, закідаўся па дарозе ўлева-ўправа і ўрэзаўся ў «Жыгулі».

«Ну, нарэшце...» – падумаў Піліп і адышоў ад вакна.

***

Купіў Піліп гадзіннік. Ня першы ў жыцьці, але, дасьць Бог, і не апошні. Адзеў на руку – прыгожа. А, галоўнае, зручна. Выйшаў з дому – зірнуў колькі часу, зайшоў у аўтобус – зірнуў, прыехаў да працы – зірнуў і г.д. А самае прыемнае – гэта калі ў Піліпа першы раз спыталі: «Колькі часу?» – і ён, паважна ўзьняўши руку, глянуў, адказаў... і адчуў сябе патрэбным чалавекам. Значыць, не дарэмна ён нарадзіўся, не дарэмна жыве на съвеце, калі ў пэўны момант, у пэўным месцы, ён аказаўся патрэбным пэўнаму чалавеку. Можа, ён нарадзіўся і жыў, і гадзіннік набыў толькі дзеля гэтага моманту.

***

Піліп нешта зьеў. Што – ён запамятаваў. Перахапіў між іншым. І забыўся. А страунік яшчэ просіць. Піліп хацеў яму сказаць: я ж ужо еў! А што – забыўся. Пачухаў ён патыліцу і пайшоў да лядоўні.

***

Гуляючы па парку, Піліп падышоў да возера. Маленькага, круглага, штучнага. У ім плавалі лебедзі і качкі. А, трэба сказаць, дзень быў ветраны – не для прагулак. І ва ўсім парку ці не адзін Піліп шпацыраваў-адпачываў. Згледзеўшы яго, лебедзі і качкі надзіва хутка, нават імкліва, кінуліся да таго берагу, дзе ён спыніўся.

Піліп спачатку разгубіўся: што за ўвага такая да яго, што за навала... А потым зразумеў – яны есьці хочуць, бо дзеткі іх тут заўсёды з рук кормяць. Качкі і лебядзі падплылі да Піліпа і сталі кружляць ля берагу, нешта дзюбамі папраўляючы ў сваім пер'і. Быццам і ня хлеба прасіць падплылі, а так, між іншым... Надта не спадабалася гэта Піліпу, які вельмі не любіў няшчырасці. Адвярнуўся ён ад качак і лебядзяў і павольна, з гонарам, пайшоў дахаты.

***

Крыж апусьціў рукі і стаў чалавекам. Піліп схамянуўся. На ягоных вачах адбылося пераутварэнне крыжа ў чалавека. «Звычайнага крыжа ў звычайнага чалавека, – падумаў Піліп, – што ж у гэтым незвычайнага». І супакоіўся.

***

Сеў Піліп на лаўку перад домам і стаў чакаць, хто першы каля яго пройдзе: жанчына альбо мужчына, дзяўчынка альбо хлопчык, сабака альбо кот выбяжыць паперад гаспадара... Хвіліна мінула, другая, дзесятая... ніхто з пад'езду ня выйшаў, ніхто ў пад'езд не ўвайшоў.

І тады Піліп пакінуў сябе сядзець на лаўцы і зайшоў у пад'езд. А потым выйшаў з яго і прайшоў паўз сябе. «Першым прайшоў мужчына», – канстатаваў Піліп і сеў каля сябе на лаўку.

***

Піліп у маленстве быў мітусылівым хлопчыкам, няўрымсылівым, ду-расылівым. Неспакойным, карацей. Хвіліны ён ня мог уседзець на адным месцы.

Пасталеўшы, ён зъмяніўся непазнавальна. Асабліва для родных і блізкіх. Стаяў памяркоўным, разважлівым, гадзінамі мог рабіць самую тлумную і нецікавую працу.

Родныя дзівіліся гэтым зъменам. І ня верылі, што яны надоўга. «Гарбата-га – магіла выпрастает», – казала маці пра конікі Піліпа ў дзяцінстве і не ча-кала ад яго нічога добра. Так і памёрла яна, думаючы, што Піліп і на гэты раз прыдурваецца, а не напраўду зъмяніўся.

А Піліп жыў. Проста жыў. І ніколі не зауважыў бы зъменаў у сабе, калі б не сказалі яму пра тое родныя.

Задумаўся Піліп, але зъмяніць ужо нічога ня мог, зъмяніцца ня мог, стаць ранейшым ня мог. «Гарбатага – магіла выпрастае», – падумаў Піліп. І зъмірыўся з сабою.

***

Вычытаў неяк Піліп афарызм Кузьмы Пруткова: «Сакрат справядліва называе ваяку, які ўцякае, трусам» (здаецца, у газеце «Савецкая Беларусія» вычытаў). Піліпу афарызм дужа спадабаўся і ён адразу запаважаў Сакрата. Пашукаў у кнізе і прачытаў хто ён – старажытны грэк, аказваецца, які жыў дзьве тысячы гадоў таму. І Піліп яшчэ больш запаважаў Сакрата: як далёка глядзеў мужчына, а?

У вёсцы Піліп купіў сабе хату «на дачу». Увечары да яго прыйшоў сусед – пазнаёміцца, значыць. Піліп паставіў на стол пляшку, жонка сабрала цыбулькі, гурочкаў на закусь. Сусед павесялеў, змахнуў з твару нядаўні клопат з учара шняга перапою. І сказаў нарэшце: «Здрастуйце ў хату!»

– Піліп, -- сказаў Піліп на знаёмства: як жа піць бяз імяні.

– Што? – перапытаў сусед, падумаў і здагадаўся: – а-а-а, а я Іван, – і ўмела падаў брудную з леташняга руку.

Выпілі. Закусілі. Памаўчалі. Выпілі. Закусілі. Узялі па трэцяй – як паложана.

– Ну, я пайду, – сказаў сусед.

Піліп зразумеў, што з гэтага моманту стаў ён у вёсцы сваім.

***

Прыехаў замежны вучоны на завод Піліпа – у сэньсে: на завод, на якім Піліп было працаваў. Прыехаў, сабраў рабочых і пачаў чытаць ім лекцыю пра этрускаў. Кажа, быў такі старажытны народ. Піліп не дачуў трохі і падумаў, што прафесар кажа пра рускіх. І зъдзівіўся: якія разумныя, аказваецца былі ў нас суседзі трэці тысячы гадоў таму – ня тое, што цяпер.

Пакуль Піліп думаў, вучоны пачаў даводзіць, што тыя этрускі і ёсьць сёньня рускія. Піліп устаў і дэманстратыўна выйшаў з залы: далей яму не цікава стала.

***

Калі плаціць пачалі зусім мала і раз на тры месяцы, Піліп кінуў свой інстытут паветра і ўладкаваўся па съпецыяльнасьці на завод. І дзень пры дні тачыў дэталі на станку. Спачатку па семнаццаць штук у гадзіну, затым – па дзе-вятнаццаць, а потым – па дваццаць чатыры. І кожны раз майстар казаў, што гэта норма. І выпісваў адны і тыя ж грошы.

Калі Піліпавага суседа скарацілі з-за непатрэбнасьці (Піліп выконваў і яго-ную норму), майстар пачапіў на Піліпаў станок вымпел «Ударнік камуністычнай працы». Чырвоны вымпел палаў на ўвесь цэх і Піліп быў надта ўсьцешаны і горды сабою аж да палучкі.

***

Піліп напісаў верш. Дакладней – верш напісаўся сам у Піліпавай галаве.
Вось першыя два радкі з яго:

Як кропля вады, што падае долу,
я гэтак імкнуся з-за кратай на волю.

Нешта ў іх Піліпу не падабалася. Ён прагнаў-пракруціў гэтыя радкі ў гала-
ве колькі разоў. І тады да яго дайшло: прычым тут краты, прычым тут турма
і воля. Я ж і цяперака на волі, я ні разу нават на экспкурсіі ў турме ня быў, а
складаю верш абы пра што, пра няпраўду. І зразумеў Піліп: ніколі ня быць
яму паэтам. Бо атрымліваюцца ў яго вершы не пра тое, што было і ёсьць,

а выдумляе ён нейкую няпраўду пра сябе ды іншых. Вось захацелася яму было напісаць верш пра каханье. Ужо і радок першы склаўся: «Пастой, каханая, пастой...» Якая каханая? Якое каханье? Чаму пастой?.. Гэта ж як убачыць жонка паперку з тымі вершамі, дык вочы выдзярэ!

«Не, ніколі мне ня быць паэтам...» – горка падумаў Піліп і ня стаў запісваць свае вершы.

***

Піліп набыў канапу. Па аб'яве. Не зусім старую, але добра ўжо б/у (альбо па-беларуску – б/к ці п/к). Перавёзшы з сябрам канапу дахаты, Піліп прысеў на яе. І яму спадабалася: мякка, зручна – умелі ж раней рабіць. Піліп лёг – яшчэ лепш: канапа ласкова пад съпінаю, узяла яе ў свае абдымкі, і ні спружына табе не выбіваецца, ні стружка ня колець.

Піліп даў паляжаць сябру. І таму спадабалася. А калі жонка фыркнула, маўляў, такую старызну прыпёр, асадзіў яе:

– Ня вазьнікай!

***

«Эх, злавіць бы залатую рыбку, – марыў Піліп, – што б я тады ў яе папрасіў? А папрасіў бы я ў яе... што б я ў яе папрасіў? Шмат чаго папрасіў бы. Найперш... што б я ў яе папрасіў найперш? Ну, вядома... не, ад людзей сорамна будзе, калі даведаюцца. Ніколі не даведаюцца? Як жа – даведаюцца. Не было – і раптам ёсьць. Адкуль узялося? Вядома, даведаюцца. Шыла ў мяшку не схаваеш... Папрашу я лепш... Што я лепш папрашу? Лепш я папрашу... Не, паўтараць памылкі дзеда з казкі ня буду. Лепш я адпушчу рыбку адразу ў ваду, назад, моўчкі, нічога не папрасіўши. Бо дармавое – яно, як украдзенае. А ад крадзенага не таўсьцеюць, а худзеюць, як у іншай казцы пішацца. Лепш адпушчу рыбку і жонцы нічога не скажу. Інакш замучыць – усе яны падобныя, бабы: і ў казках, і ў жыцьці. Не, я і лавіць тую рыбку не

пайду, – вырашыў Піліп урэшце, – навошта яна мне. Ніякой, можна сказаць, ад яе карысці, акрамя праблемаў. Думай толькі: што папрасіць... Адна шкода ад яе. Цьфу ты, прычапілася! – замахаў рукамі Піліп, – Ня буду я цябе лавіць болей! Не пайду! Не хачу!.. Ды і не бывае вас, залатых, у сапраўднасці. Толькі ў казках ды показках... Вось навязалася навалач... Адчапіся! Прашу цябе, адчапіся. Гэта першае, другое і трэцяе мае жаданьні! Дай спакойна паесьці...» – Піліп абхапіў галаву рукамі і заціх над сталом, на якім паўпатэльні займаў смажаны карась.

***

У аўтобусе Піліп сустрэў філосафа. Пырскаючы сълінаю, той казаў:

– Чалавек нараджаецца ў пакутах і дзеля пакутаў. Усё жыцьцё нашае, якім бы шчасльівым яно ні здавалася камусьці, – ёсьць пакуты. І таму асалоду ад жыцьця трэба шукаць у пакутах...

Піліп анічога не зразумеў, зразумеўшы асноўнае: жыцьцё – пакуты – шчасце. Запомніў. А выйшаўшы з аўтобусу забыў.